

MOKESTINIŲ PASIŪLYMŲ PAKETO ANALIZĖ

Parengė
Jaunųjų Rinkos Dalyvių Asociacija

Redagavo
Rasa Danielė

Santrauka

2023-03-21 Lietuvos Respublikos finansų ministerija paviešino mokestinių pasiūlymų paketą, kurį sudaro LR valstybinio socialinio draudimo įstatymo pakeitimai, LR gyventojų pajamų mokesčio įstatymo pakeitimai, LR pelno mokesčio įstatymo pakeitimai, LR pridėtinės vertės mokesčio įstatymo pakeitimai ir LR nedarbo socialinio draudimo įstatymo pakeitimai.

Nors Finansų ministerijos pristatytose reformose yra gerų, smulkųjų verslą remiančių pakeitimų, deja, labai nukenčia savarankiškai dirbantys asmenys ir mažos įmonės. Taip, palyginus su didžiosiomis Lietuvos įmonėmis, mes nenešame tiek daug mokesčių į biudžetą, tačiau tai yra mūsų, paprastų Lietuvos piliečių, pragyvenimo šaltinis. Kodėl mažinamas 32% progresinis GPM tarifas į 27% tarifą, o verslo formas (mažąsias bendrijas, verslo liudijimą ar individualią veiklą), kurias dažniausiai renkasi šeimos ar vienas asmuo, kad galėtų turėti papildomų pajamų savo šeimos išlaikymui, yra kėsiniama apmokestinti nežmoniškais mokesčių dydžiais?

Atsižvelgus į nuodugniai atliktą analizę, kompetentingos teisėkūros institucijoms pateikiame mažmeninių rinkos dalyvių interesą ginančius pasiūlymus:

1. Palikti meno kūrėjų, atlikėjų, sportininkų, mažosios bendrijos narių, imančių lėšas asmeniniams poreikiams, socialinio draudimo įmokų bazę 50%. [įstatymo projekto reg. nr. 23-4014, 2 straipsnio 1 ir 3 dalys]
2. Neapmokestinti civilinių (paslaugų) sutarčių socialiniu draudimu. [įstatymo projekto reg. nr. 23-4014, 2 straipsnio 3 dalis]
3. Palikti 43 VDU lubas socialinio draudimo įmokoms. [įstatymo projekto reg. nr. 23-4014, 2 straipsnio 5 dalis]
4. Verslo liudijimams taikyti pajamų ribą, proporcingą galiojimo dienų skaičiui, kartu netaikant siūlomos minimalios 30-ies dienų trukmės. [įstatymo projekto reg. nr. 23-4014, 4 straipsnio 1 dalis, įstatymo projekto reg. nr. 23-3956, 2-4 straipsniai]
5. Pakeisti verslo liudijimo ir individualios veiklos fiksuotus pajamų dydžius, taikomus apskaičiuojant GPM, į indeksuojamus (pagal VDU). [įstatymo projekto reg. nr. 23-3956, 2-4 straipsniai]
6. Palikti fiksuoto GPM ribą verslo liudijimui 45000 eurų. [įstatymo projekto reg. nr. 23-3956, 2-4 straipsniai]
7. Palikti leidimą turintiems verslo liudijimą teikti paslaugas juridiniams asmenims. [įstatymo projekto reg. nr. 23-3956, 2-4 straipsniai]

8. Palikti esamus individualios veiklos apmokestinimo ypatumus (Sodros mokesčių atskaitymus iš pajamų, 30% leidžiamus atskaitymus, pasirinkus atskaityti ne faktiškai patirtas išlaidas, GPM tarifas / lengvatas). [Istaymo projekto reg. nr. 23-3956, 2-4 straipsniai, 12 straipsnio 2-3 dalys, 14-15 straipsniai]
 9. Palikti leidimą pradėti vykdyti individualią veiklą prieš informuojant mokesčių administratorių. [Istaymo projekto reg. nr. 23-3956, 22 straipsnis]
 10. Neriboti investicinės sąskaitos įplaukų. [Istaymo projekto reg. nr. 23-3956, 6 straipsnis]
 11. Palikti lengvatas savarankiškoms įmokoms į gyvybės draudimą ir III pakopos pensijų fondus. [Istaymo projekto reg. nr. 23-3956, 17 straipsnis]
- Visi pateikti punktai yra detalizuojami skiltyje „[Pasiūlymai](#)“.

Reikėtų pridurti, jog mums, savarankiškai dirbantiems asmenims, yra ženkliai rizikingiau gyventi, palyginus su žmonėmis, dirbančiais pagal darbo sutartį. Mes negauname nei paprastų, nei motinystės atostogų, mūsų negina profsąjungos, kai pajamos mažėja, rinkos paklausai mažėjant tai tiesiogiai atsispindi mūsų atlyginimuose, mes negauname premijų už puikiai atliktą darbą. Sulyginti savarankiškai dirbančiųjų ir dirbančiųjų pagal darbo sutartį apmokestinimą būtų absurdas.

Jeigu turite klausimų ar pastebėjimų, susisiekiame mobiliuoju telefonu +37061770152 arba el. paštu ignas@jrda.lt.

Jaunųjų Rinkos Dalyvių Asociacijos direktorius ir valdybos pirmininkas
Ignas Plunksnis

Turinys

Santrauka	2
Turinys	4
Analizė	5
Individuali veikla	6
Verslo liudijimas	11
Kiti savarankiškai dirbantys asmenys	12
Mažosios bendrijos	12
Investicinė sąskaita	13
Savarankiškas kaupimas	14
Kiti pastebėjimai	14
Pasiūlymai	15

Pastaba: jeigu dokumentą skaitote elektroniniu formatu, galite paspausti ant vieno iš pavadinimų turinyje ir Jums parodys norimą skyrelį.

Analizė

Šioje skiltyje pateikiame įžvalgas, palyginimus ir kitus pastebėjimus apie mokestinių pasiūlymų paketą, siekdami išanalizuoti bei padaryti tinkamiausias išvadas, ginant mažmeninių rinkos dalyvių interesus, tačiau nepamirštant mokestinės sistemos supaprastinimo, patogumo ir sąžiningumo gerinimo.

Verta paminėti, jog Finansų ministerijos siūlomuose mokestinės sistemos pakeitimuose atspindi noras padėti daug uždirbantiems, visiškai sunaikinant smulkųjį verslą. Kaip siūlomi pakeitimai naikins savarankiškai dirbančius asmenis ir smulkiąsias verslo formas bus analizuojama šiame dokumente, tačiau, prieš gilinantis į analizę, svarbu pažvelgti į naudas, kurias pelnys asmenys, gaunantys daug pajamų:

Pajamų dydis	GPM tarifas	
	2023 m.	Nuo 2024 m.
Pajamos ≤ 60 VDU	20%	20%
60 VDU > Pajamos ≤ 120 VDU	32%	25%
Pajamos > 120 VDU	32%	27%

Lentelė nr. 1: darbo užmokesčio, tantjėmų, autorinio atlyginimo iš darbdavio, MB vadovų ne MB narių, MB asmeniniams poreikiams išsiimamų lėšų GPM tarifai. Faktas 2023 metais ir siūlomi pakeitimai nuo 2024 metų.

Pastaba: 60 VDU = 101094 eur., 120 VDU = 202188 eur.

Į šių žmonių pajamas pažvelkime praktiškai:

Pajamos, kurių startinis tarifas 20%, EUR	Mėnesinis pajamų dydis, EUR	GPM			
		2023 m., EUR	Nuo 2024 m., EUR	Mokesčių sumažėjimas (EUR %)	
101094	8425	20219	20219	0	0%
150000	12500	35869	32445	3423	10%
200000	16667	51869	44945	6923	13%
202188	16849	52569	45492	7077	13%
250000	20833	67869	58402	9467	14%
500000	41667	147869	125902	21967	15%
750000	62500	227869	193402	34467	15%
1000000	83333	307869	260902	46967	15%

Lentelė nr. 2: GPM tarifų praktinis atvaizdavimas

Taigi, skaitydami šią analizę, atsiminkite, jog tie, kurie gauna dideles pajamas, iš šios reformos gaus nemenką mokesčių lengvatą (iki 15.62%!)

Individuali veikla

Žmonių, užsiimančių individualia veikla, skaičius Lietuvoje auga - nuo 2012 iki 2020 metų padvigubėjo. Prognozuojama, jog 2021 metais bus net 15 tūkstančių daugiau fizinių asmenų, negu 2020-aisiais¹. Tai neturėtų nustebinti – žmonės, turintys įvairius gebėjimus ir norintys juos išnaudoti, kad suteiktų ekonominę naudą ir sau, ir kitiems, pasirenka šią verslo vykdymo formą, nes ji yra patraukliausia, kadangi garantuoja mažesnius mokesčius, mažesnę administracinę ir buhalterinę naštą, greitą ir paprastą įregistravimą bei išregistravimą (palyginus su juridinio asmens steigimu).

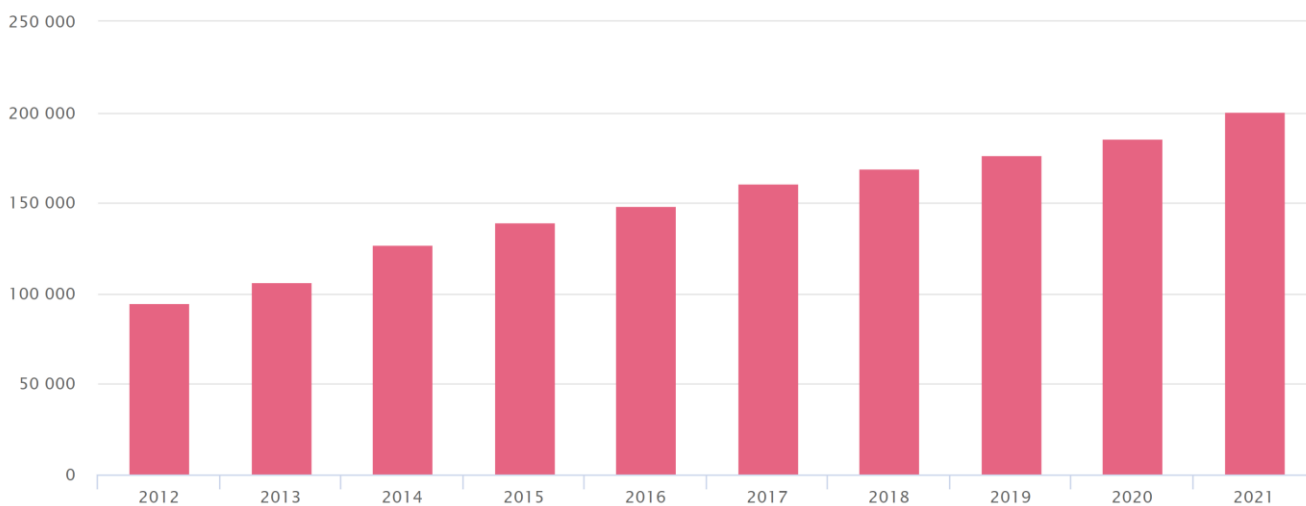

Diagrama nr. 1: fizinių asmenų, vykdančių individualią veiklą, skaičius 2012 – 2021 m.

Peržvelgus veiklas, kuriomis dažniausiai užsiima asmenys, turintys individualią veiklos pažymą¹, paaiškėja, jog didžioji dalis šių veiklų neužtikrina pastovių pajamų. Klientai ir/ar rinkos gali staigiai pasikeisti, gaunamos pajamos gali ženkliai sumažėti. Toks reiškinys dažniausiai pastebimas įmonėse, o ne fizinių asmenų pajamų šaltiniuose, tačiau tokia yra savarankiškai dirbančiojo dalia. Dėl to reikėtų užtikrinti, kad šią verslo formą pasirinkę asmenys gautų lengvatą, o ne mokėtų tiek pat mokesčių, kiek moka pagal darbo sutartį dirbantys individai. Daugumoje darbo sutarčių darbuotojui yra užtikrinamos papildomos naudos, kurios nėra pasiekiamos savarankiškai dirbantiems, teikiantiems paslaugas juridiniams asmenims. Taigi, dabartinės

¹ [Statistikos departamentas](#)

mokestinės sistemos lengvatos, suteikiamos turintiems individualią veiklą, yra visiškai pagrįstos.

Finansų ministerijos paruoštame mokestinių pasiūlymų pakete yra siūloma kelti ne tik valstybinio socialinio draudimo tarifus², bet ir gyventojų pajamų mokesčio tarifą, 2025-2026 metais ženkliai nuleidžiant kartelę, kurią pasiekus progresyviai kyla mokesčių tarifas (dabar – 20000 eurų, 2025 m. – 15000 eurų, 2026 m. – 10000 eurų), bet ir maksimalus GPM tarifas (dabar – 15%, 2025 m. – 17%, 2026 m. – 20%)³. Tai sumažina šios verslo formos konkurencingumą, palyginus su darbo sutartimi arba įmonės steigimu (verta paminėti, kad yra siūloma pakelti ir mažųjų bendrijų mokesčius – nukenčia abi verslo formos, skirtos smulkiesiems verslininkams). Taip pat keičiasi tvarka, kaip turintys individualią veiklą pagal pažymą gali atskaityti išlaidas nuo pajamų. Tie, kurie yra pasirinkę atskaityti faktiškai patirtas išlaidas, nebegalės atskaityti Sodros mokesčių nuo apmokestinamųjų pajamų. Tiems, kurie nepatiria tiek daug išlaidų ir renkasi atskaityti 30% apmokestinamųjų pajamų, leidžiami atskaitymai mažės iki 20% ir, kai šiems asmenims atsiras prievolė tapti PVM mokėtoju, nebebus leidžiama atskaityti nieko (tik faktiškai patirtas išlaidas)³. Sveikintina, kad riba, nuo kurios privaloma įsiregistruoti PVM mokėtoju, bus pakelta (nuo 45000 eurų iki 55000 eurų)⁴, tačiau poveikis turintiems individualią veiklą pagal pažymą bus nemenkas.

Geriausia pamatyti šių pokyčių įtaką vizualiai. Pirmajame pavyzdyje darome prielaidą, kad gyventojas, besiverčiantis individualia veikla, turi labai aiškią pajamų ir išlaidų struktūrą. Kylant pajamoms, išlaidos, patirtos teikiant produktus/paslaugas, visada išlieka 10% nuo gautų pajamų, todėl gyventojui apsimoka rinktis 30% (2026 m. – 20%) išlaidų atskaitymo metodą.

Tolimesnėse diagramose, mokesčiai skaičiuojami taip:

M = mokesčiai, A = apmokestinamosios pajamos, P = pajamos, S = mokesčiai Sodrai, G = GPM, T_s = Sodros mokesčių tarifas, T_g = GPM tarifas;

$M = S + G = A * (T_s + T_g)$;

Jei 2023 m.:

$A = 0.7 * P$;

$T_s = 19.5\%$;

$T_g = 5\%$, jei $A < 20000$; $T_g = (A * 0.15 - (A * (0.1 - 2 / 300000 * (A - 20000)))) / A * 100\%$
 $= (A / 150000 - 1 / 12) * 100\%$, jei $20000 < A < 35000$; $T_g = 15\%$, jei $A \geq 35000$;

² Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo nr. I-1336 5, 10, 11 ir 12 straipsnių pakeitimo įstatymas

³ Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo nr. IX-1007 2, 6, 8, 131, 16, 17, 18, 182, 20, 21, 24, 25, 27, 34, 35 ir 37 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 121 straipsniu įstatymas

⁴ Pridėtinės vertės mokesčio įstatymo nr. IX-751 21, 71, 92 straipsnių ir 2 priedo pakeitimo įstatymas

Jei 2026 m.:

$A = 0.8 * P$, jei $P < 55000$; $A = P$, jei $P \geq 55000$;

$T_s = 20.81\%$;

$T_g = 5\%$, jei $A < 10000$; $T_g = (A * 0.2 - (A * (0.15 - 1.8 / 300000 * (A - 10000)))) / A * 100\% = (6 * A / 1000000 - 1 / 100) * 100\%$, jei $10000 < A < 35000$; $T_g = 20\%$, jei $A \geq 35000$;

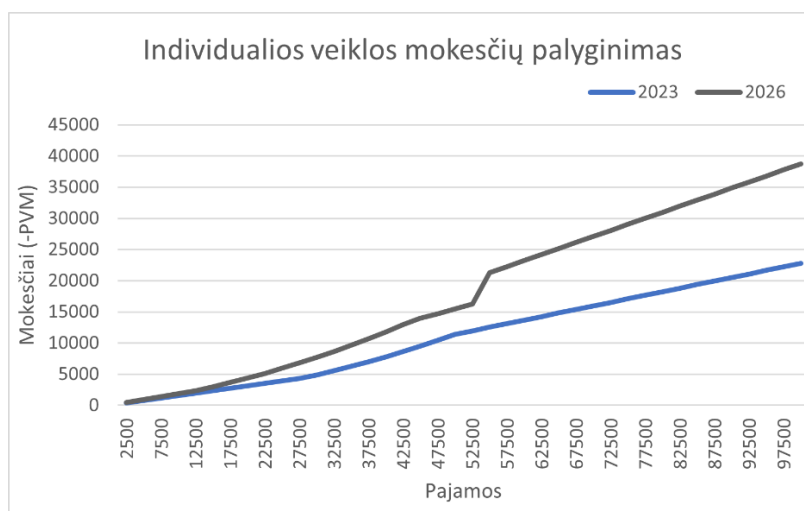

Diagrama nr. 2: individualios veiklos per metus sumokamų mokesčių palyginimas 2023 ir 2026 m.

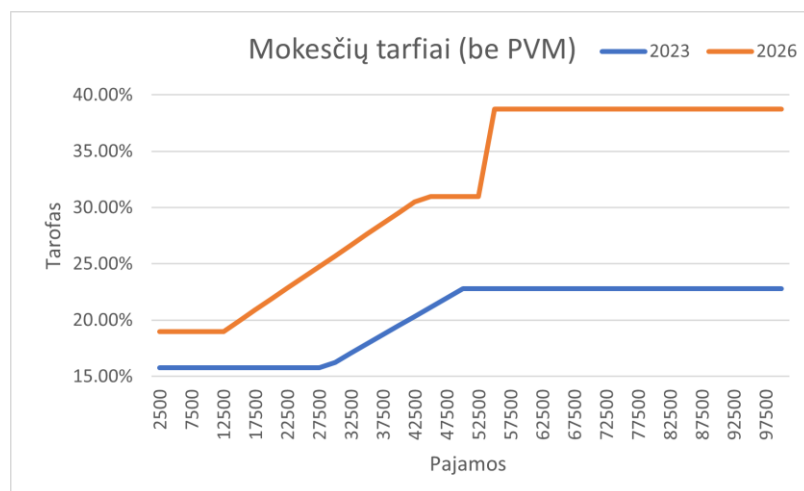

Diagrama nr. 3: Individualios veiklos mokesčių tarifų palyginimas 2023 ir 2026 m.

Kaip matome diagramose nr. 2 ir nr. 3, taikantiems ne faktinių išlaidų atskaitymo metodą apmokestinimas ženkliai padidėja, todėl šie gyventojai turės mažiau pinigų.

Tolimesnėse diagramose apžvelgiama atitinkamai 2023 m. ir 2026 m. grynasis pelnas (kiek liko iš pajamų atėmus išlaidas, mokesčius, PVM), palyginus su pajamomis.

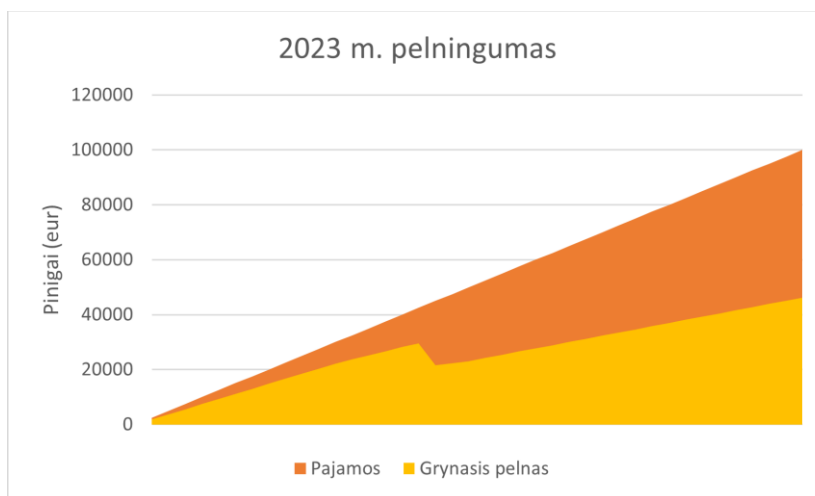

Diagrama nr. 4: pelningumas 2023 metais.

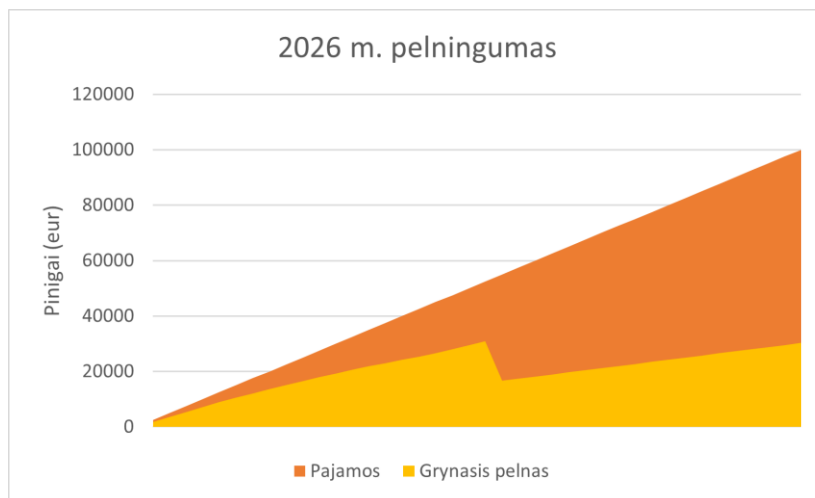

Diagrama nr. 5: pelningumas 2026 metais.

Tačiau kaip atrodo faktinių išlaidų atskaitymus pasirinkusių verslininkų apmokestinimas? Tolimesniuose skaičiavimuose darome šias prielaidas:

M = mokesčiai, A = apmokestinamosios pajamos, P = pajamos, I = išlaidos, S = mokesčiai Sodrai, G = GPM, T_s = Sodros mokesčių tarifas, T_g = GPM tarifas;

T_s ir T_g nesikeičia nuo praeitų skaičiavimų;

Pridėtinės vertės mokestį pridedame prie išlaidų. Traktuojame, jog galime visiškai išnaudoti PVM atskaitą, t.y. susigrąžinti PVM, kurį sumokėjome už išlaidas.

Jei 2023 m. $P < 45000$ arba 2026 m. $P < 55000$, tai nėra prievolės registruotis PVM mokėtoju;

Jei nėra prievolės registruotis PVM mokėtoju: $I = 0.5 * P$;

Jei yra prievolė registruotis PVM mokėtoju: $I = 0.605 * P$; (sumokėtas PVM pridedamas, susigrąžintas - atimamas)

$A = P - I$;

$S = A * 0.9 * T_s$;

$M = S + G = A * T_s + G$;

Jei 2023 m.: $G = T_g * (A - S)$;

Jei 2026 m.: $T_g * A$;

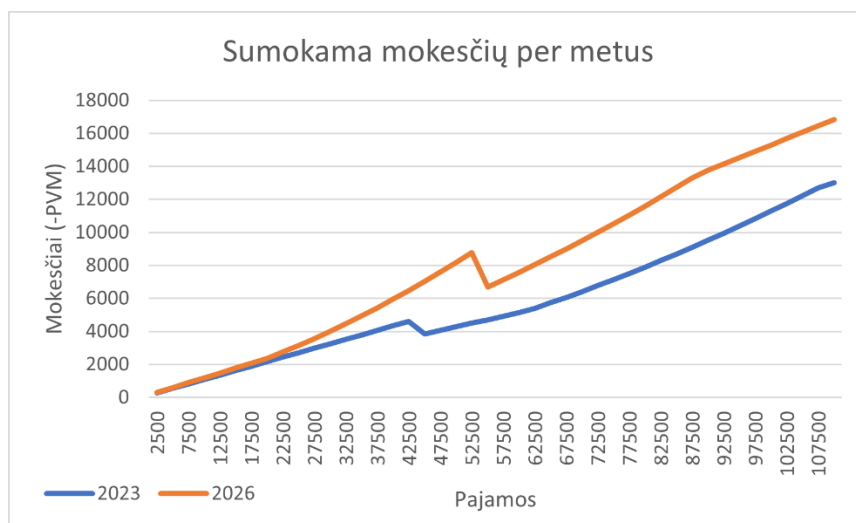

Diagrama nr. 6: individualios veiklos sumokamų mokesčių per metus palyginimas (faktinių išlaidų atskaitymo metodas)

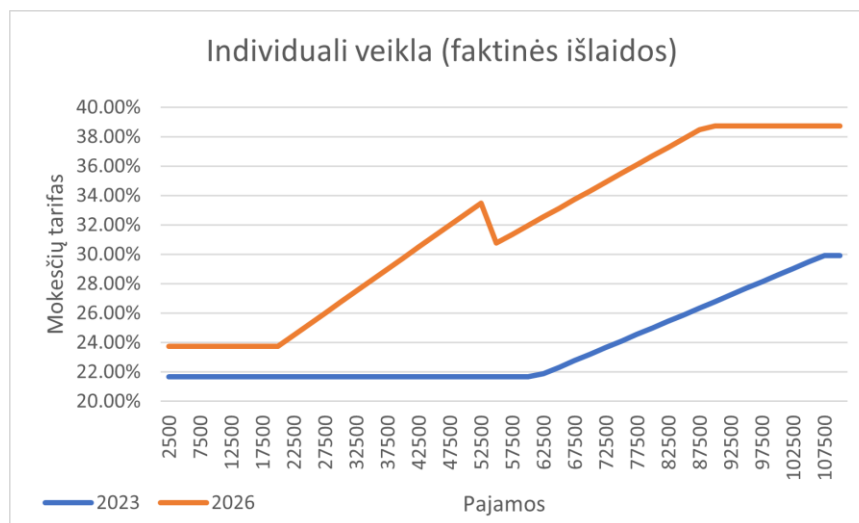

Diagrama nr. 7: individualios veiklos, taikant faktinių išlaidų atskaitymo metodą, mokesčių tarifų palyginimas

Kaip matome, įstatymų pakeitimai darytų didelę įtaką visiems individualią veiklą išsiėmusiems asmenims. Mokesčių tarifai, nesvarbu, koks išlaidų atskaitymo metodas, pasiekia 38.73%, kai darbo santykiams taikomas 39.5% tarifas (netaikant NPD). Tai yra tik 0.77% skirtumas, nors, dirbant su darbo sutartimi, darbuotojas gauna įvairias naudas: pastovias pajamas, atostogas, motinystės atostogas, saugiklius dėl nedarbo, premijas, kaupimą pensijai ir pan. Taip pat kartais įmonėms reikia tam tikrų paslaugų tik trumpam laikotarpiui, tad netiesioginis vertimas savarankiškai dirbančius asmenis įdarbinti porai dienų juridiniams asmenims kainuotų ženkliai daugiau, atsižvelgus į administracinę naštą (deklaracijas Sodrai, VMI, papildomus mokesčius Sodrai, kuriuos turės sumokėti darbdavys) registruojant ir išregistruojant darbuotojus. Nereikia pamiršti, kad įmonės pajamoms mažėjant, darbuotojų atlyginimai dažniausiai išlieka pastovūs, užtikrinti profsąjungų, kurios gina jų teises. Jei savarankiškai dirbantis asmuo gauna mažiau pajamų, žmogaus produkto ar paslaugos paklausos sumažėjus, jo banko sąskaitoje bus mažiau pinigų. Todėl sulyginėti darbo užmokesčio ir individualios veiklos apmokestinimą nėra teisinga. Taip pat neatsižvelgta į tai, kad nuo tam tikros ribos verslininkas turi mokėti PVM, o darbuotojas papildomai už pakeltą darbo užmokestį mokėti neturi.

Tai nėra gerai, nes, nors smulkusis verslas neneša daug mokesčių į biudžetą, palyginus su milžiniškomis įmonėmis, tačiau tai yra paprastų žmonių, Lietuvos piliečių, pragyvenimo šaltinis. Todėl kviečiame Finansų ministeriją atidžiai pergalvoti savo pasiūlymus ir palikti lengvatas individualiai veiklai.

Verslo liudijimas

Verslo liudijimas – kita smulkiojo verslo forma, į kurią kėsinasi naujosios mokesčių reformos. VSDĮ ir GPMĮ siūlomuose pakeitimuose buvo iškelti nauji apribojimai verslo liudijimui – minimalus terminas 30 dienų, o maksimalios pajamos, apmokestinamos verslo liudijimo schema, nuleistos nuo 45000 eurų iki 20000 eurų. Suprantame Finansų ministerijos rūpesčius – dabar yra veikėjų, kurie nesąžiningai naudojami verslo liudijimais, kad susikrautų dideles pajamas, sumokėdami mažai mokesčių, pavyzdžiui, įsigydami verslo liudijimą porai dienų, o per jas susikraudami keliasdešimt tūkstančių, sumokėdami fiksuotus, dviejų dienų mokesčius.

Šiai problemai išspręsti yra puikus sprendimas – apriboti pajamas proporcingai išsiimtam dienų skaičiui. Formulė atrodytų taip:

*Per metus leistinos VL pajamos / 365 * Terminas (d.) = VL apmokestinamosios pajamos*

Pavyzdys:

Fotografas Vardenis Pavardenis gavo užsakymą fotografuoti vestuves. Jis išsiima verslo liudijimą 2 savaitėms, kadangi šventė truks dvi dienas, o nuotraukoms sutvarkyti reikės keliolikos dienų. Pritaikius formulę su dabartiniu 45000 eurų ribojimu, gauname:

$$45000 / 365 * 14 = 1726.03 \text{ eurai}$$

Fotografo pajamos iki 1726.03 eurų iš vestuvių bus apmokestinamos fiksuotu mokesčių tarifu, nustatytu pagal jo savivaldybę, o pajamos virš nurodytos sumos bus apmokestinamos pagal GPMĮ nuostatas.

Taikant šią formulę bus efektyviai naikinamas piktnaudžiavimas šia verslo forma ir verslo liudijimas bus pradėtas naudoti pagal paskirtį, t.y. išsiimamas tiek dienų, kiek bus vykdoma ekonominė veikla.

Taip pat įstatymų projekte nurodoma, jog verslo liudijimus turintys asmenys nebegalės paslaugų teikti juridiniams asmenims, pajamas galės gauti tik iš gyventojų. Šis ribojimas nėra logiškas – gyventojai ir įmonės yra lygiaverčiai tarpusavio mainuose.

Kiti savarankiškai dirbantys asmenys

Valstybinio socialinio draudimo įstatymo pakeitimo įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje taip pat paveikiami meno kūrėjo statusą turintys asmenys, atlikėjai ir sportininkai – pakeliama įmokų skaičiavimo bazė nuo 50% iki 90%. Atsižvelgiant į tai, jog šių asmenų pajamos yra nepastovios, priklausomos nuo rinkos paklausos, labiau apmokestinti šiuos asmenis nėra sąžininga.

Mažosios bendrijos

„Jeigu nepatinka naujoji individualios veiklos apmokestinimo tvarka, tegu steigia mažąją bendriją!“ – audringas „Facebook“ platformoje nuskambėjęs komentaras (redaktorės pastaba – pagražintas). Deja, ne visi gali patempti mažosios bendrijos administracinę naštą – reikia dirbti su registru centru, teikti metines finansines ataskaitas ir kaupti normalius buhalterinius registrus. Be to, norint mažiausios mokestinės naštos, sukauptą juridinio asmens pelną reikia išsimokėti dividendais metų pabaigoje. Tačiau gyvenime dažnai pasitaiko atvejų, kai pajamų reikia anksčiau, pavyzdžiui, būsto paskolos įmokoms, automobilio lizingo išsimokėjimui ir kt.

Pinigų išsiėmimui iš anksto yra sudaryti du būdai:

1. Išsiimti lėšas asmeniniams poreikiams.

Pasitelkiant šį būdą, lėšos yra apmokestinamos didesniu GPM tarifu ir Sodros mokesčiais.

2. Sudaryti civilinę paslaugų sutartį ir teikti paslaugas mažajai bendrijai (vadovavimo, nuomos ir kt.)

Naudojantis civiline paslaugų sutartimi, nereikia mokėti mokesčių Sodrai, tačiau yra taikomi tam tikri ribojimai (per metus tokios pajamos ribojamos iki 100000 eurų, o nuo 45000 eurų atsiranda prievolė registruotis PVM mokėtoju).

Finansų ministerijos siūlomoje reformoje norima paveikti abu šiuos pajamų paskirstymo būdus. Pirmiausia, norima padidinti asmeniniams poreikiams išsiimamų lėšų įmokų bazę iš 50% į 90%. Antra, norima apmokestinti civilinių paslaugų sutartis Sodros mokesčiais (20.81% + kaupimas pensijai). Tai yra blogai ne tik pačiam gyventojui, kuris gaus mažiau pajamų į rankas, bet ir pačiai mažajai bendrijai, kuriai teks didesnė administracinė našta ir sudėtingesnė buhalterinė apskaita. MB nariai bus vieninteliai, kurių nuomos paslaugos apmokestinamos Sodros mokesčiais. Visas pajamas reikės deklaruoti Sodrai išmokėjimo metu, tad reikės teikti papildomas ataskaitas dėl kiekvieno mokėjimo. Taip brangs MB administravimas, bus sunkiau konkuruoti su dideliais verslais. Laimi tik didžiosios įmonės, kurios negali rinktis MB formos (MB akcininkais gali būti tik fiziniai asmenys).

Investicinė sąskaita

Investicinės sąskaitos modelis yra labai lauktas ir kiekvienai šaliai siektinas finansinis instrumentas. Taikant investicinės sąskaitos sistemą, kiekviena atlikta vertybinių popierių operacija nebebūtų apmokestinama, kol lėšos nebūtų išsiimtose iš investicinės sąskaitos. Taip kiekvienas gyventojas būtų skatinamas investuoti ir kaupti ilgalaikį turtą, o ne ieškoti būdų, kaip sumažinti mokesčius, sumokamus nuo investicijų; skatinant žmones taupyti senatvei, jie bus mažiau priklausomi nuo valstybės gebėjimo mokėti išmokas (šis argumentas galioja ir savarankiško kaupimo paskatomis į III pakopų pensijų fondus, plačiau apie tai kitoje skiltyje).

Finansų ministerijos siūlomame modelyje yra kertinis trūkumas – įplaukų į sąskaitą ribojimas. Tai ne tik problema kiekvienam gyventojui, norinčiam užsitikrinti savo finansinį saugumą ateityje, bet ir mokesčių administratoriui, kuris turės tikrinti deklaracijas dėl per didelių įmokų, tikrinti su investicinėmis sąskaitomis susijusias įplaukas dėl perviršio, sudėtingai skaičiuoti pajamų mokestį nuo viršytos sumos.

Šitoks ribojimas iš principo yra nelogiškas. Kam apriboti įplaukas į investicinę sąskaitą, jeigu šios sąskaitos lėšomis negalima disponuoti? AB akcininkas ar UAB buhalteris negali tiesiog pradėti leisti įmonės pinigų, nes užsinorėjo – čia yra juridinio asmens pinigai ir už tokį neatsakingą elgesį yra baudžiama. Lygiai taip pat reikėtų elgtis su investicine sąskaita, tik ne bausti, o apmokestinti išimtas lėšas, neribojant, kiek tų

lėšų galima įnešti į šią sąskaitą. Latvijoje ir Estijoje jau yra sėkmingai taikomas toks modelis, kur per investicinę sąskaitą taupomų lėšų suma nėra ribojama, tad derėtų pasimokyti iš kaimynų ir neišradinėti dviračio.

Savarankiškas kaupimas

Finansų ministerija argumentuoja, jog investicinės sąskaitos įvedimas yra priežastis, kodėl reikia šalinti lengvatą įmokoms į gyvybės draudimą ir III pakopos pensijų fondą. Taupymas investicinėje sąskaitoje ir kaupimas trečios pakopos pensijų fonduose bei IGD neturėtų būti priešinami – abu šie instrumentai gali puikiai papildyti vienas kitą. Naudojantis šia lengvata galima susigrąžinti iki 300 eurų per metus. „Ši lengvata yra labai reikšminga žmonėms, kurie uždirba mažesnes pajamas ir vis tiek stengiasi pasiekti kažkokius taupymo tikslus ir gali atsidėti per mėnesį tik po 50 Eur. Šiuo atveju panaikinus lengvatas, tiems žmonėms sumažėtų galimybė siekti ilgalaikių tikslų“, - vertina finansų ekspertas Marijus Kalesinkas.

Taip pat reikia atsižvelgti ir į faktą, kad Sodroje vieną dieną bus per mažai pinigų adekvačioms pensijoms išmokėti. Paskatos ilgalaikiam taupymui bei investavimui egzistuoja didelėje dalyje pasaulio šalių, kurių „valdžia sutinka, jog jos kuria naudą visuomenei – santaupų turintys žmonės senatvėje bus mažiau priklausomi nuo valstybės gebėjimo mokėti išmokas“, argumentuoja Vytautas Plunksnis, Investuotojų asociacijos valdybos pirmininkas. Todėl ir reikėtų palikti paskatas kaupti savarankiškai, padėti piliečiams siekti ilgalaikių finansinių tikslų.

Kiti pastebėjimai

Šioje mokesčių reformoje galima pasigesti saugiklių smulkiesiems verslininkams, kurie yra priversti laukti naujos valdžios, kad šios pakeistų tam tikrus įstatymuose aprašytus fiksuotus dydžius. Kodėl verslo liudijimų maksimalių pajamų ribojimai, individualios veiklos apmokestinamųjų pajamų rodikliai, reikalingi lengvatinio GPM taikymui bei riba, nuo kurios atsiranda prievolė registruotis PVM mokėtoju, yra išreiškiami fiksuotais dydžiais, o ne indeksuojamais kaip, pavyzdžiui, GPM tarifų apskaičiavimui naudojamas VDU? Įvedus indeksuojamus dydžius būtų pasirūpinta mažmeniniais rinkos dalyviais, nes augant ekonomikai ir brangstant prekėms, jiems atitinkamai kiltų kartelė, nuo kurios būtų taikomi didesni mokesčiai.

Dydžiai	
Fiksuotas	Indeksuotas
10000	6 VDU
15000	9 VDU
20000	12 VDU
45000	27 VDU
55000	33 VDU

Lentelė nr. 3: fiksuotų dydžių pakeitimas į indeksuotus.

Dar vienas niuansas dėl individualios veiklos. GPMĮ pakeitimo įstatymo 22 straipsnyje nurodoma, jog keičiamas straipsnis, kuris leidžia pradėti žmonėms užsiimti veikla ir tik po to atitinkamai informuoti mokesčių administratorių. Šio straipsnio keitimas esminio fakto pakeisti neturėtų – tie, kurie dalyvauja ekonomikoje legaliai, vis tiek susimokės mokesčius, o tie, kurie operuoja šešėlyje, vis tiek jų nemokės, o aferistų sugavimo būdai išlieka tokie patys. Kodėl reikia keisti nusistovėjusią tvarką, uždedant didesnę naštą mokesčių administratoriui?

Pasiūlymai

Šiame skyriuje detaliai perteiksime mūsų siūlomus pakeitimus, išvestus iš Finansų ministerijos mokestinių pasiūlymų paketo analizės.

Toliau pateiktuose punktuose pavadinimus keisime į Finansų ministerijos siūlomų įstatymų registracijos numerius:

1. Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymo nr. IX-1007 2, 6, 8, 131, 16, 17, 18, 182, 20, 21, 24, 25, 27, 34, 35 ir 37 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 121 straipsniu įstatymas, registracijos numeris: 23-3956.
2. Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo nr. I-1336 5, 10, 11 ir 12 straipsnių pakeitimo įstatymas, registracijos numeris: 23-4014.
3. Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymo nr. IX-751 21, 71, 92 straipsnių ir 2 priedo pakeitimo įstatymas, registracijos numeris: 23-3958.

Pasiūlymai:

1. Palikti meno kūrėjų, atlikėjų, sportininkų, mažosios bendrijos narių, imančių lėšas asmeniniams poreikiams, socialinio draudimo įmokų bazę 50%.

Įstatyme 23-4014 išbraukti 2 straipsnio 1 dalį, o 2 straipsnio 3 dalyje pakoreguoti 10 straipsnio 3 dalies išdėstymą, 1 punkte paliekant „50 procentų“, o ne „90 procentų“.

2. Neapmokestinti civilinių (paslaugų) sutarčių socialiniu draudimu.

Įstatymo 23-4014 2 straipsnio 3 dalyje, pakoreguoti 10 straipsnio 3 dalies išdėstymą, 1 punkte išbraukiant pabaigą: „<...> arba kaip 90 procentų mažosios bendrijos nario pajamų, gautų pagal su mažąja bendrija sudarytą civilinę (paslaugų) sutartį, nuo kurių skaičiuojamas gyventojų pajamų mokestis pagal Gyventojų pajamų mokesčio įstatymą;“

3. Palikti 43 VDU lubas socialinio draudimo įmokoms.

Įstatyme 23-4014 išbraukti 2 straipsnio 5 dalį.

4. Verslo liudijimams taikyti pajamų ribą, proporcingą galiojimo dienų skaičiui, kartu netaikant siūlomos minimalios 30-ies dienų trukmės.

Įstatymo 23-4014 4 straipsnio 1 dalyje pakoreguoti 12 straipsnio 4 dalį išbraukiant paskutinį sakinį: „Jeigu asmuo pagal verslo liudijimą dirba ne visą kalendorinį mėnesį, socialinio draudimo įmoka mokama už visą kalendorinį mėnesį.“

Įstatymo 23-3956 2 straipsnyje, 3 straipsnio 2 dalyje, 4 straipsnio 3 dalyje išbraukti sakinio dalį: „bet ne trumpesnę kaip 30 kalendorinių dienų iš eilės“.

Įstatymo 23-3956 2 straipsnį, 3 straipsnio 2 dalį, 4 straipsnio 3 dalį papildyti formule, kuria vadovaujantis būtų apskaičiuojama fiksuoto pajamų mokesčio taikymo riba:

$$\text{Individualios veiklos pajamos} = 45\,000 / 365 * \text{verslo liudijimo laikotarpis (d.)}$$

Atitinkamai pakoreguoti 2 straipsnį, 3 straipsnio 2 dalį, 4 straipsnio 3 dalį, pakeičiant „20 000“ į minėtą formulę.

5. Pakeisti verslo liudijimo ir individualios veiklos fiksuotus pajamų dydžius, taikomus apskaičiuojant GPM, į indeksuojamus (pagal VDU).

Įstatymo 23-3956 2-4 straipsniuose pakeisti fiksuotus dydžius į indeksuotus.

Pavyzdžiui:

Dydžiai	
Fiksuotas	Indeksuotas
10000	6 VDU
15000	9 VDU
20000	12 VDU
45000	27 VDU
55000	33 VDU

Lentelė nr. 3: fiksuotų dydžių pakeitimas į indeksuotus.

Tokią pačią logiką skatiname taikyti ir įstatyme 23-3958.

6. Palikti fiksuoto GPM ribą verslo liudijimui 45000 eurų.
Įstatymo 23-3956 2 straipsnyje, 3 straipsnio 2 dalyje, 4 straipsnio 3 dalyje pakeisti minimus „20000“ eurų į „45000“ (arba atitinkamai indeksuotus dydžius, jeigu Finansų ministerija į tai atsižvelgs).
7. Palikti leidimą turintiems verslo liudijimą teikti paslaugas juridiniams asmenims.
Įstatymo 23-3956 2 straipsnyje, 3 straipsnio 2 dalyje, 4 straipsnio 3 dalyje išbraukti sakinio dalį „gautos iš gyventojų“.
8. Palikti esamus individualios veiklos apmokestinimo ypatumus (Sodros mokesčių atskaitymus iš pajamų, 30% leidžiamus atskaitymus, pasirinkus atskaityti ne faktiškai patirtas išlaidas, GPM tarifus / lengvatas).
Įstatyme 23-3956 išbraukti 3 straipsnio 1 dalį ir pakoreguoti 4 straipsnio 1 dalį, išbraukiant sakinio dalį „taip pat individualios veiklos pajamos“ ir prirašant punktą, kad individualios veiklos pajamos apmokestinamos 15% tarifu, jei įstatyme nenumatyta kitaip.
Įstatyme 23-3956 išbraukti 12 straipsnio 2 ir 3 dalis.
Įstatyme 23-3956 išbraukti 14 ir 15 straipsnius.
9. Palikti leidimą pradėti vykdyti individualią veiklą prieš informuojant mokesčių administratorių.
Įstatyme 23-3956 išbraukti 22 straipsnį.
10. Neriboti investicinės sąskaitos įplaukų.
Įstatymo 23-3956 6 straipsnyje pakoreguoti 12¹ straipsnį išbraukiant 5 dalį arba pašalinant 5 dalies 10000 eurų ribojimą.
11. Palikti lengvatas savarankiškoms įmokoms į gyvybės draudimą ir III pakopos pensijų fondus.
Įstatyme 23-3956 išbraukti 17 straipsnį.